

The Hungarian legacy in America : the history of the American Hungarian Foundation : the first fifty years, 1955–2005 / ed. by Ilona Kovács [et. al.]. – New Brunswick, NJ : American Hungarian Foundation, cop. 2007. – 288 p.

Az Amerikai Magyar Alapítvány ötven éve

A gyors és rövidített formában továbbított információhoz szokott mai nemzedék nem szívesen olvas el egy könyvet az elejétől végig. *Egy egész könyvet?* Még a pár soros online fórumbejegyzést is vonakodva. A hagyományos magyar módszerrel szótagolva olvasás-tanulást az angol nyelvű szöveg esetében a képolvasás váltja fel, ami szintén kedvez a nem lineáris olvasási módnak. A New Jersey állambeli New Brunswickban székelő Amerikai Magyar Alapítvány alapításának ötvenedik évfordulójára készült, lapozgatnivaló-olvasgatható könyv nem feltétlenül az sms-en és twitteren felnőtt ifjabb nemzedék számára íródott, mégis több generációnak, olvasónak nyújthat maradandó élményt. A képekkel és eredeti dokumentumokkal gazdagon illusztrált angol nyelvű emlékkötet részletekben gazdag és érdekes olvasnivalót kínál a történeti visszatekintésre vágyó és a jövőbe néző olvasó számára. A könyv végén magyar nyelvű összefoglaló is található.

A közel háromszáz oldal leíró fejezetei az Alapítvány történetét követik nyomon az 1955-ös Illinois állambeli alapítástól kezdve a mai otthonául szolgáló Magyar Örökség Központba, amelynek L-alakú épületében békésen megfér a könyvtár, levéltár, múzeum és ajándékbolt a tudományos, kulturális és szórakoztató rendezvényekkel. A tartalmilag és formailag változatos kötet mozgalmas ötven évről tanúskodik. Az Alapítvány egységei egy-egy külön fejezetet kapnak, így betekintést nyerhetünk a könyvtár, levéltár és a múzeum életébe is. A non-profit alapítvány tevékenységének történeti áttekintése más szervezetek számára is ötleteket adhat. Az 1952–59 között az Elmhurst College (Illinois állam) Magyar Tanszékének vezetője, *dr. Molnár Ágoston* (August J. Molnar) irányításával alapított szervezet 1959-ben költözött a New Jersey állambeli New Brunswickba. A New York belvárosától egy órányira található, hagyományosan magyarlakta vidék jó választásnak bizonyult a magyar tudományos és kulturális élet egyik központjának kialakítására. New Jersey Állam Egyetemén, a Rutgersen, szintén az Alapítvány támogatásával indult meg a magyar nyelv és kultúra oktatása 1959-ben, Molnár professzor révén. Az Alapítvány azóta is ösztöndíjakkal, kiadványokkal, rendezvényekkel és számos egyéb módon járul hozzá a magyar nyelv és kultúra terjesztéséhez az Egyesült Államokban. Az Alapítvány oktatási és tudományos programján kívül fontos feladatának tekinti az

amerikai magyar kulturális örökség megőrzését. Az Alapítvány által gyűjtött adományokból épült, Papp László tervei alapján készült Magyar Örökség Központot 1989-ben adták át, amely méltó otthont ad a könyvtári, levéltári és múzeumi gyűjteményeknek.

A kötet első három fejezete az elmhursti éveket tekinti át, hiszen az Alapítvány szorosan kapcsolódik az egyik legkorábbi magyar felsőoktatási tanszékhez. Az 1941-től működő magyar tanszék a református egyház által fenntartott Elmhurst College-ban dr. Dienes Barnabás vezetésével az amerikai magyar közösség számára jelentett továbbtanulási lehetőséget, amelyet az amerikai magyar szervezetek is támogattak hallgatóknak nyújtott ösztöndíjakkal. A program bővítése a Magyar Tanszék új vezetőjének, dr. Molnár Ágostonnak a nevéhez fűződik, aminek eredménye a jelenlegi Alapítvány Molnár professzor irányításával azóta is.

Tíz fejezet mutatja be az Amerikai Magyar Alapítvány működését tevékenységek szerint csoportosítva. A leíró részeket az Alapítvány működtetésében kiemelkedő egyének rövid életrajza, korabeli újságkivágások és tudósítások, személyes és hivatalos levelek, értesítések, köszönőlevelek, fényképek teszik szemléletesebbé. A kezdetben Amerikai Magyar Tudományos Alapítvány néven működő szervezet ambiciózus tervekkel és programokkal indult, amelyek között említést érdemel az első egész estét betöltő Bartók-koncert a Carnegie Hallban Doráti Antal vezényletével, ahol Yehudi Menuhin játszott hegedűn. Ebből az időből származik egy könyvészeti érdekesség, a *Magyar Album* címet viselő kiadvány Incze Sándor szerkesztésében, amely elsőként adja közre az amerikai magyarság jelentős tudományos és kulturális tevékenységét olvasmányos formában, egy kötetbe szerkesztve a magyar irodalom néhány kiemelkedő alkotásával. Egy teljes fejezet szól a Rutgers Egyetemi magyar oktatásról 1959–1965 között, amelynek folytatásaként a magyar állam 1990 óta küld két évente anyanyelvi lektort a Magyar Intézetbe. A kezdeti időszak kulturális és tudományos előadássorozatain kívül erre az időre tehetők az

első magyar származású amerikaiak és a magyar vonatkozású teljesítmények elismerésére alapított díjak, amelyeket jótékonyági rendezvényeken, ünnepélyes keretek közt adnak át.

Az 1966-ban új nevet kapott Amerikai Magyar Alapítvány az oktatási és tudományos célkitűzései kiegészítéseként komoly adománygyűjtő tevékenységbe kezdett azzal a céllal, hogy a magyar tudomány és kultúra egyik amerikai központjának új otthont építsen. A magyar kulturális események mellett a társasági jellegű díjátadó ünnepségek, vacsorák és bálók egyre népszerűbbé váltak, főleg az idősebb nemzedék körében. A nagyközönség számára évente megrendezett Carousel bál mellett azóta is népszerű és jelentős esemény a két legrangosabb kitüntetés, a George Washingtonról és az Abraham Lincolnról elnevezett díjak átadása. Az Alapítvány olyan kiváló egyéneknek adományozza díjait, akik a tudomány, oktatás, kultúra, stb. területén kiemelkedő eredményt érnek el. A George Washington-díj átadása New Yorkban történik, a Lincoln-díjat pedig ott adják át, ahol a díjazott munkálkodik. A non-profit Alapítvány vezetősége a fizetség nélkül végzett alapítványi munka mellett az ugyancsak nagy hagyományokkal rendelkező adományozásra számított, és rövidesen valóban összegyűlt az épület átalakításához szükséges hárommillió dollár. A jótékony célú adományozás és a legfőbb adományozók is külön fejezetet kapnak, nevük az épületben elhelyezett dicsőségtábláról a könyvbe is bekerült.

A Magyar Örökség Központ átadása után került végleges helyére a könyvtár és archívum, amelyek együtt egy egész fejezetet kapnak a könyvben. Az elsősorban magyar témájú, de vegyesen angol és magyar nyelvű könyvgyűjteményt gazdag levéltári anyag egészíti ki, így az Alapítvány a többi dokumentumtípussal (periodika, aprónyomtatvány és audiovizuális anyagok) együtt felbecsülhetetlen történeti értéket képviselő forrással szolgál az amerikai magyarság történetét kutatók számára. A gazdag állomány kötetei a Rutgers Egyetem katalógusában is megtalálhatók egy nemrégiben kötött megállapodás alapján. Ennek kiemelkedő szerepe van a magyar nyelvű

és témájú könyvek ismertségét illetően, mivel a Rutgers rendszerén keresztül jut el számos magyar vonatkozású rekord a nagy országos integrált katalógusokba és válik elérhetővé az interneten keresztül. A levéltár jelentős amerikai magyar vonatkozású dokumentációt őriz, mint például a Bethlen Gyűjtemény, az amerikai magyar reformátusok teljes archívuma és az egyik legrégebbi amerikai magyar egészségbiztosító, a William Penn Társaság archívuma.

A múzeumi gyűjteményről és a kiállítások történetéről írt fejezet képekben is visszaadja a rendezvények sokféleségét. Kiemelhető a környéken lakó más népek kultúrája iránti megbecsülést kifejező Karácsonyfa Fesztivál, amelynek alkalmából évről évre különböző népcsoportok ifjú képviselői mutatják be népszokásaikat 10–15 nemzet hagyományainak megfelelően feldíszített karácsonyfa közepette. Az utolsó előtti fejezet, a New Brunswick-i magyar közösség története, eseményei, rendezvényei nagyobb történeti-társadalmi összefüggésbe helyezik az Alapítvány szerepét az amerikai magyarság életében. Megemlítendő a június első szombatján rendezett magyar nap (Hungarian Festival), ahová többszáz kilométerről is eljönnek a magyarok egy-egy jó pecsenye, lángos vagy palacsinta reményében, és ezek a szavak már nem ismeretlenek a környéken lakó, csak angolul beszélő amerikaiak előtt sem. A magyar kultúra népszerűsítésében ezen a napon is elől jár az Alapítvány, amely sokféle rendezvénynek ad otthont egy helyszínen.

Az utolsó fejezet az Amerikai Magyar Alapítvány fennállásának 50. évfordulójának szervezését és az ötvenéves jubileumi ünnepségeket

dokumentálja, közöttük a Budapesten, az Országos Széchényi Könyvtárban 2005. szeptember 15–17. között rendezett háromnapos nemzetközi tudományos konferenciát és kiállítást. Ennek jelentősége, hogy az amerikai-magyar kapcsolatok fejlődésében nagy szerepet játszó Alapítvány Magyarországon is az érdeklődés központjába került. Az Amerikai Magyar Alapítvány már korábban kölcsönös egyezményt kötött a Magyar-Amerikai Fulbright Alapítvánnyal és az Országos Széchényi Könyvtárral. Az évforduló alkalmából ez alkalommal Budapesten, a Magyar Tudományos Akadémián adták át az Alapítvány Abraham Lincoln-díjait a Magyar Tudományos Akadémiának, az Eötvös Loránd Tudományegyetemnek, a magyarországi Fulbright Bizottságnak és az Országos Széchényi Könyvtárnak kiemelkedő szerepükért, amelyet az Amerikai Egyesült Államok és Magyarország közötti kapcsolatok fejlesztésében, az intézmények együttműködésében nyújtottak.

Jóllehet az Alapítvány díjazta a magyar szervezeteket azért, hogy elősegítették a magyar kulturális örökség értékeinek felismerését és megértését az Egyesült Államokban és az amerikai történelmi hagyományok megbecsülését Magyarországon, a kötet maga is megérdemelne egy díjat. Addig is, minden elismerésünk a heroikus munkáért a szerkesztőknek, *Kovács Ilnának, Molnár Ágostonnak, Katherine Marothy Hamesnek, Patricia Fazekasnak és Margaret Papainak*. A kötet amerikaiak, amerikai magyarok és magyarok könyvespolcára egyaránt ajánlható.

Hajnal Ward Judit

A MEK-ben is elérhető a Hídszerepek

Ezentúl az OSZK honlapjáról, a Magyar Elektronikus Könyvtárban is elérhető a Hídszerepek

(Cigány integrációs kérdések) című tanulmánykötetet, mely 2008-ben jelent meg

Nagy Attila és Péterfi Rita szerkesztésében az OSZK Nemzeti téka sorozatában.

(*Katalist*, 2010. jan. 18. Nagy Attila tájékoztatása)